

1989ko urriko hauteskundeen islada Hego Euskadiko egunkarietan

Txema Ramirez

1. Helburuak

1.1. Objektu zuzena

Iragan 1989ko urriaren 29an Hauteskunde Orokorrak -Madrilgo Gorteetan ordezkariak hautatzeko bozketa, hain zuzen Estatu osoan ospatu ziren. Ikerlan honen xedea, hauteskunde horiek Hego Euskal Herriko zazpi egunkarietan izan zuten islada ikertzea da.

Horretarako bi atal desberdin aztertu ditugu: aurrekanpaina eta kanpaina deiturikoak. Lehenengoa, 1989ko uztailaren 25ean hasi zen -hots, Felipe Gonzalez-ek Gobernuko presidentek hauteskundeen deialdia aurrera "zitekeela" publikoki adierazi zuen egunean eta urriaren 10ean bukatu- eta bigarrena berriz, 1989ko urriaren 11tik 28ra bitartean, izan zen hau da kanpainak

iraun zuen artean. Guztira 96 egun, beraz, bi fase oso desberdinetan banaturik (lehenengoa, 78 egunekoa eta bigarrena, berriz, 18koa).

Egun horietan, alderdi nahiz Gobernu desberdinei, egunkari bakoitzean egokitu zitzaien informazio-portzentaia aztertzea izan da gure helburua. Guzti hau, Jacques Kayser frantses ikertzaileak (beste batzuren artean) emandako metodologiari jarraiki eta hainbat grafiko erabiliz.

1.2. Landuriko unibertsoa

Aipatu legez, egun horietan Hego Euskal Herrian argitaratzen ziren egunkari guztiak kontutan hartu ditugu, hau da, "Diario de Navarra" eta "Navarra hoy" nafartarrak, "El Diario Vasco" eta "Egin" gipuzkoarrak eta "Gaur Express", "Deia" eta "El correo español-El pueblo vasco" bizkaitarrak.

Autonomi Elkarteko egunkarien kasuan ikertu den edizioa Arabakoa izan da. Nafarroako kazetetan berriz, bertokoa. Guzti hau, parametro berberak erabiltzearen, noski.

Alderdi eta Gobernuen dagokienez, hauexek izan dira aukatutako kategoriak: PSE-PSOE, EAJ-PNV, HB, PP-UPN, EA, EE, CDS, IU, "Bestelakoak", Madril, Gasteiz eta Nafarroako Gobernuak. Beraz, egungo errealitate politikoari hertsiki egokitu gara, ikerlanak ahalik eta fideltasun nahiz praktikotasunik handienak izan ditzan.

Noizbehinka eta modu oso bereziaz antzeko azterketak argitaratu badira ere -beti partzialtasun nabariaz jantzirik- ez dugu uste inoiz honelako ikerketa-moetarik egin denik, ez behintzat lan honek garatzen dituen osotasun eta balioaniztasun-erizpidekin.

1.3. Hautaturiko parametroa

Erizpide zehatzen ezarpena izan da hasiera hasieratik ikerlan honek izan duen buruhausterik garrantzizkoena, fidelta-

sun eta seriotasunean bait datza edozein lan zientifikoren auzia. Hurrengo atalean luzeago ihardun arren, esan dezagun, gure lanaren parametroa informazioen neurketa matematikoan -hots, zentimetro karratuetan- oinarritu dela.

Jakin badakigu, burutzen ari garen ikerlanerako ez dela erabil zitekeen aldagai bakarra, ezta gutxiagorik ere. Aitzitik, aldagai hau bait da esanguratsuenetariko bat, grafikoena izateaz gain. Aurrera dezagun ere, ikerlan honetan ez dela aparteko aurkikuntzarik kausituko, baina bai fenomeno bitxi eta adierazgarri franko.

2. Metodologiaren gauzapena

2.1. Jacques Kayser-en eredia

Ikerlan honen metodologia, neurri handi batetan, Jacques Kayser ikerlari frantziarrak emandako parametroetan oinarritzen da, eta bereziki ATE argitaldaria 1982an kaleratu zuen "El diario francés" izeneko liburuaren hirugarren edizioan. Aldeko eta kontrako eritziak jasan arren, Kayser-en lana -92an hogeitamar urte beteko ditu- ikertu nahi ditugun baloreak aztertzeko oso baliagarria gertatu zaigu, batez ere ikerketa morfologikoari dago-kionez.

Liburu hau, prentsa frantziarraren egiturari buruz ordurarte burutu zen ikerketa osoena izan zen, bai Parisko eta baita herri-aldeetako egunkariei zegokienean ere. Bertan azaltzen den metodologia gaurregun eredu legez erabiltzen da Europako hainbat Kazetaritzako Fakultatetan. Gure ustez, bereziki aipagarriak dira egunkariaren morfologiari eta albisteen balorizazio-sistemari dagozkien atalak, bigarren honek kritika zorrotzak izan arren (gure eritziak, kapitulu horri lepora liezaiokeen hutsunerik nabarmenena sakontasun-faltarena litzateke).

José Luis Martínez Albertos ikerlariak dioen legez, Kayser-en liburuak "eredu objektibo zehatz bati ezarri zaion lan-eskemaren

gauzapena" suposatzen du. Ikerlan horretan azaltzen den metodologia ez da edukin-ikerketari egokitutakoa, egunkarien azterketa morfologikoari baizik. "Kazetaritza-mezuen aurkezpenari dagokionez, -dio aipatu ikerlariak- liburu honek balio handiko aportazioa izaten jarraitzen du, ezbairik gabe".

2.2. Testuen neurketa

Ikerlan honen lehen kapituluan aurreratu lez, testuak neurtzeko erabilitako unitate matematikoa zentimetro karratua izan da. Jacques Kayser-ek **zutabeen** eredu erabiltzen du. Gure kasuan zentimetro karratuena argiagoa izateaz gainera, praktikoa dela iruditu zaigu (Hego Euskal Herriko egunkarien ezaugarriak kontutan hartu ondoren).

Hau honela, albiste baten neurketa honela gauzatuko litzateke: informazioaren A altuera (titularrak, argazkiak, errekoadro eta ertz bereziak barne) bider Z zabalera (inprimaturiko letra hasten den puntutik amaitzen den punturaino, hots zutabeen arteko espazio zuriaren erdiraino ulertua) = kopurua (zentimetro karratutan). Laburki esanda, $A \times Z = K$ (cm²tan).

2.3. Laginketa

Azterturiko atala 98 egunetakoa izanik (1989ko uztailaren 25etik urriaren 30era bitartekoa), ikerketa ezin zen egunkari guztien azterketan oinarritu. Beraz, laginketa bat egitera behartuta geunden. Kayser-en aholkuak jarraituz, aurrekanpainaren 78 egunetatik (uztailaren 25etik urriaren 10erarte) zazpi ale aukeratu ditugu, hamaika egunekoetatik bat, hain zuzen. Erizpide hori aplikatuz, honelaxe gelditu zen hautaketa: uztailaren 26a, abuztuaren 6a, 17a eta 28a, eta irailaren 8a, 19a eta 30a.

Kanpainari dagokionez, 18 ziren aztertzeko genituen egunak. Kasu honetan erizpide propio bat ezarri genuen Kayser-en aholkuei amore eman gabe, ezen teknika hori ezarriko bagenu, lagina (egun gutxikoa izanik) hutsal bihurtuko litzateke eta.

Erizpide bakarra hauxe izan zen: alderdi guztien ekitaldi zentralak edota garrantzitsuenak isladatuko zituzten egunak hartzea. Hori horrela, bost egun izan ziren hautatuak: urriaren 10a, 16a, 19a, 23a eta 28a. Urriaren 10a eta 28a, kanpainaren hasiera eta amaierako egunak zirelako (gainera PNVren mitin zentrala Bilbon ospatu zen urriaren 27an). Urriaren 16a, aurreko egunean (urriak 15, igandea) PSOE eta EAren mitin zentralak (Bilbon eta Etxarri Aranatzen) eta PNVren ekitaldiak (Iurreta, Donostia eta Lesakan) izan zirelako. Urriaren 23a (astelehena), aurreko egunean HBren mitin zentrala (Anoetan), PNVren ekitaldi nagusia Araban eta Gipuzkoako EEren mitin nagusia suertatu zirelako. Azkenik urriaren 19ko hautaketa, kanpainaren azkenengo "txanpa"ren egun adierazgarria gerta zitekeelako.

Beraz, laginketak Kayser-en aholkuak eta kanpaina beraren berezitasunak kontutan hartu izan ditu, beti ere gure helburua, ikerlanaren fidagarritasuna eta zehaztasuna izan direlarik.

2.4. Metodologiaren zailtasunak

Erizpide orokor gisa, aurrera dezagun, atal honetan ikertu ditugun informazioak ez direla, egunkariko guztiak, hauteskondeekin lotura zuzenak zituztenak baizik. Aurrekanpainan gaudenez, aztertu ditugun albisteak alderdiek hauteskunde-egunari begira burutu zituzten bilerak, prentsaurrekoak, propaganda-saioak eta beste mota batzutako ekitaldiak izan dira. Gobernuen kasuan, kasuistika askoz zabalagoa izan da. Gauza jakina da, hauteskondeen atarian, Gobernuen iharduera izugarri ugaltzen dela. Hainbat hilabetetan "ahantzirik" zeuden proiektuak "bizkortasun" ezezaguna dela medio, gauzatzen hasten dira, obra haundien izapide burokratikoak, "mirakuluzki" arindu egiten dira; hots, administrazioak garai horretan burutzen dituen ekintza asko (gehienak ez badira) hauteskondeei begira pentsatu eta proiektatzen dira. Iharduera frenetiko hori hauteskundeetako emaitzetan isladatzen dela, ez dago dudarik. Horrexegatik, beraz, Gobernuen zegozkien informazioak ere zenbatu egin ditugu. Hala ere, ez ditugu kontutan hartu Foru-Diputazioek edo Udalek

eragindako informazioak, ikerketa horrek gure helburua izugarri zailduko bait zukeen.

Goian aipatu bezala, gure ikerketa hauteskundeei buruz agertzen ziren albisteetara murriztu da, baina zein sekzioetan? Data horietako egunkarietara gainbegirada azkar bat bota ondoren, zera dakigu: gure azterketa, lehen orrialde, Euskadi, Estatu eta azken orduko albisteak izeneko sekzioetara mugatu behar dela, hauteskundeetako albisteak sail horietan azaldu bait ziren. Erizpide hauek ez dute metodologi arazorik sortzen "Deia", "Egin" eta "Gaur express" egunkarietan. "El Correo"ren kasuan Euskadiko informazioak "Regional" deituriko sekzioan agertzen dira. Nafarroako egunkariekin arazo franko izan dugu. "Diario de Navarra"ri dagokionez, hartutako erabakia haxe izan da: lehen orrialdea, "Nacional", "Ultimas noticias" eta "Navarra" izeneko sekzioak ikertzea. Hala ere, ez dugu "Navarra"ren sekziopean agertzen zen informazio guztia arakatu -kutsu arras lokalista bait zuen- hauteskundeei buruz azaltzen zena, bakarrik baizik. Erizpide honek Nafarroako Gobernuari egokitzen zaion informazio-kopuruaren deformazioa ekarri digu, baina ezinbestekoa gertatu zaigu erabaki hori hartzea, metodologiaren oreka mantendu nahi bagenuen bederen.

"Navarra Hoy"ren kasuan ikerketa ez da hain zaila gertatu. Kasu honetan, azterturiko sekzioak hauexek izan dira: lehen orrialdea, "Navarra" (soil soilik, eta ez "Navarra-pueblos", arrazoi berberetatik) "Comunidad Autónoma Vasca" eta "Cierre" izenekoak.

Ikerlan honetatik at gelditu dira eritzi-orrialdeak, horien azterketak beste ikerlan desberdin bat exijituko bait liguke.

Komeni da azpimarratzea ere, ikertu ditugun informazioetako albisteak, Gobernu eta alderdiak protagonistak zirenekoak bakar bakarrik izan direla; hots, hauek albisteen subjektu aktiboak zirenean. Beraz, alderdiak eta Gobernuak subjektu jasanakorak zirenean (adibidez "Denuncian al Gobierno vasco por falta de voluntad negociadora" edo "Diferencias internas en el PP...") ez ditugu kontutan hartu.

Albiste baten subjektu aktiboa alderdi bat baino gehiago zenean (adibidez, "EA, PNV eta EE bat datoz autobiarene defentsan") partidu bakoitzari ezartzen zaion espazioa neurtu izan da.

Bestalde, alderdi, nahiz Gobernuen inguruan bizi diren erakunde edo partiduen dinamikarekin zerikusirik duten hainbat elkartek (Fundación Sabino Arana, "Cuadernos de Alzate", "Amnistiaren Aldeko Batzordeak", eta abar) eragin dituzten informazioak ez ditugu kontutan hartu arrazoi ugari direla medio, baina batez ere ondoko hauengatik: gatazka askoren iturri izan zitekeelako, interpretazio zailak exijitzen zituelako eta sarritan erizpide zehatzen falta nabarmena zelako.

Askotan, sekzioaren izenburuaz aparte, hauteskunderen informazioak egunkariaren beste albisteetatik desberdintzeko, "Elecciones generales del 29-0" edo "U29 hauteskundeak" deituraz zuten titulu bereziak erabiltzen dira. Titulu horren espazioa bere azpian kokatzen den informazio garrantzitsuenari egokitu zaio beti.

Azkenik esan, alderdien gazte-erakunderen informazioak (Juventudes Socialistas, EGI, JARRAI, Nuevas generaciones, Gazte Abertzaleak, eta abar) beraien partiduei egokitu dizkiegula, ez bait da inolako metodologi arazoren sorburu izan.

Ondoren agertuko diren grafiko eta fitxek egunkari bakoitzak alderdi eta gobernuei ezarri zien azalera-kopurua eta informazio portzentaia isladatzen dute, besteak beste.

Amaitzeko, hona hemen alderdi bakoitzak hauteskunde hauek ospatu aurretik zeukan portzentaia (1989-VI-15 hasikinetatik atereak): PSOEk % 20, HBk % 17,9, PNVk % 17, EAK % 11,6, PP-UPNk % 11,2, EEk % 8,6, IUK % 3,5, CDSk % 3,2 eta "Bestelakoak" % 6,9a.

Konparaketak egiteko orduan, portzentaia hauekin zuhur jokatzeko aholkatzen dugu, gure tauletan alderdien indizeez gainera, Gobernuenak ere sartzen bait dira.

Ez ditugu 1986-VI-22ko hauteskunde orokorretako emaitzak erabili, garai hartan EA alderdia ez bait zen artean esistitzen. Beraz, indize hauek balore orientatzailea besterik ez dute.

3. Kanpainaren ingurune sozio-politiko

Hauteskunde-kanpainetan buruzagi politikoen artean suertatzen den ohizko tentsio sozio-politiko, aztertzen ari garen kasuan, "disparatu" egin zen. Beste gertaeren garrantzia ahaztu gabe noski, kanpainak, batez ere, azkeneko hamabost egunetan, markatu zuen jazoerarik nabarmenena ENAM (Euskal Nazio Askapenerako Mugimendua) deituriko sektorea neutralizatzeko "Euskadi normaltzeko eta pakeratzeko hitzarmena" delakoaren hirugarren atalaren (izuekintzei aurre egiteko "era guztietako politika eta gizarte-mailako ekintzak" burutzea proposatzen duena) aplikazio intentsiboa izan zen. Aipatu hitzarmen hori sinatu zuten alderdiak bat etorri ziren erasoaldi horretan, ordurarte ezagutzen ez ziren eraso dialektikoak ("buru biko basapitzia"ren irudia, esaterako) jaurtikiz.

Kanpainan eta aurrekanpainan bestalde, baziren mezubide edo mass-mediaren aditasuna berenganatu zuten jazoerak; esaterako, Ekialdeko herrietan gertatzen ari ziren etengabeko aldetak eta tentsioak, Sobietar Batasunean berpizten ari ziren errei-bindikazio nazionalistak eta Gobernu zentralak hartu behar omen zituen neurri ekonomikoak. Guzti hori, Felipe Gonzalez-en Gobernuak, ekaineko hauteskundeetako emaitzak ezagutu ondoren, bizi zuen eufori giroa ahantzi gabe.

4. Koadro orokorra

Ondoren agertzen den koadroa, 1989ko urriaren 29an ospatu ziren hauteskunde orokorrek Hego Euskadiko prentsan izan zuten islada, modu fidelenean ilustratzen dutenak dira. Horretarako, matematikaren legeei jarraituz, azaldutako metodologia aplikatu eta bidean sortutako arazoak konpondu behar izan dira.

"Koadro orokorra" osatzeko hautatu izan den prozedura, hauxe izan da. Lehendabizi, aurrekanpainan eta kanpainan izandako emaitzak batu eta ondoren, egunkari bakoitzak duen irakurle goaren arabera ponderatu. Irakurle goari dagokionez, Hego Euskadin, egunkari batetik bestera dauden diferentziak

oso nabarmenak dira. Hots, ez da gauza bera alderdi batek informazioaren % 20a El Correo-n edo Gaur Express-en izatea, lehen egunkaria egunero 400.000 irakurleen eskuetatik pasatzen bait da eta bigarrena, aldiz 5.000 pertsonetara ozta-ozta ailegatzen. Guzti hori zuzentzeko eta behar bezala interpretatua izan dadin, ezinbestekoa zen eragiketa hau egitea.

Hauexek ziren ikerketa burutua izan zeneko irakurlegoari buruzko datuak (EGM, Estudio General de Medios delakoak 1989ko abenduan argitara emanikoak):

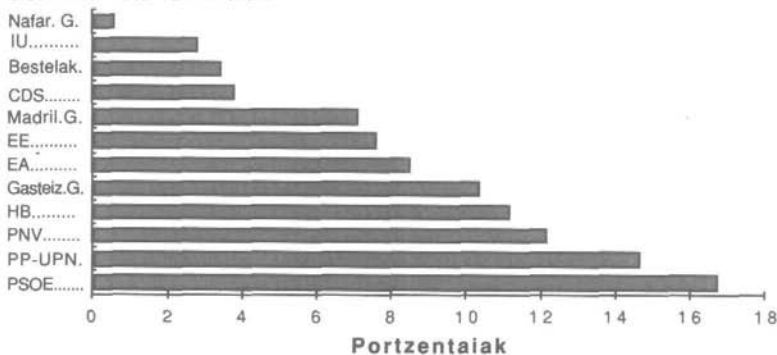
- El Correok.....	431.000	irakurle	(% 39,2)
- El Diario Vascok.....	286.000	"	(% 26)
- Diario de Navarrak.	146.000	"	(% 13,2)
- Eginek.....	133.000	"	(% 12,1)
- Deiak.....	89.000	"	(% 8,1)

Gaur Express eta Navarra Hoy egunkariez ez zegoen datu ofizialik. Haatik, eta hainbat iturritara jo ondoren, bi egunkari hauen audientziak 1989ko urrian hauexek ziren, gutxi gorabehera.

- Navarra Hoyk.....	10.000	irakurle	(% 0,9)
- Gaur Expressek.....	5.000	"	(% 0,4)

HEGO EUSKADIKO PRENTSA Aurrekanpainaren eta kanpainaren ikerketa

Gobernu eta alderdiak

4.1. Koadro orokorraren irazkina

4.1.1. Estatu-mailako alderdien nagusitasuna

Esandakoak esan, lehendabizi, Estatu mailako alderdi garrantzitsuenak (PSOEk eta PP-UPNk batez ere) duten gainbalorazioa azpimarratu behar da.

PSOeren kasuan gainera, Madril, Nafarroa eta Gasteizko Gobernuetara eskaintzen zaien informazio-kopurutik parte handi bat alderdi honi leporatu beharko genioke, lehenengo bietan bakarrean Gobernatzen duelako eta hirugarrenean, PNVrekin batera. Beraz, PSOeri egokitzen zaion % 16,74a eta azken hauteskundeetan lortu zuen % 20a ere, guztiz gaiturik gelditzen direla esan dezakegu (Gobernuen indizeetatik berari dagozkion ardurak kontutan hartuz gero).

PP-UPNren balorearen gainbalorazioa ere begibistakoa da. Partidu honek azken hauteskundeetan lorturiko bostgarren tokia ez dator bat sailkapen honetan okupatzen duen bigarren posizioarekin. Gutxienez 3,5 puntutako gainbalorazioa duela aipa dezakegu.

CDSren balorazioa ere zertxobait gainbaloratuta azaltzen zaigu, aipatu hauteskundeekin konparatuz gero.

Logika hau hausten duen kasu bakarra IUrena da, alderdi honi egokitzen zaion portzentaia, europarretan lortu zuena baino ia puntu bat gutxiagokoa izan bait da. Kontutan izan behar dugu, hala ere, aipatu ditugun alderdietatik hauxe dela espektro politikoan "ezkertiarrena", eta faktore honek irakurlegorik gehien duten egunkarien filosofia kontserbadorearekin talka egiten duela.

4.1.2. Alderdi abertzaleen baloreak

Hego Euskadiko mezubide idatziek lau alderdi abertzaleekin izan dituzten jarrerak ez dira berdinak izan. Alde batetik PNV eta EErenak leudeke, eta, bestetik HB eta EArenek.

PNVren balorea % 12,17koa izan arren -komizio europarretan % 17a eskuratu zuen- bere indizea azpibalaratua izan dela ezin da aipatu. Portzentaia honi, Gasteizko Jaurilaritzatik atera duen errentagarritasuna gaineratu beharko bait genioke. % 10,36 horretatik PNVri zenbat dagokion jakitea ezinezkoa da, baina gure ustez erdia baino gehiago.

EEren kasua PNVrenarekin batera aztertuko genuke. Puntu bateko galera izan arren, kontutan hartu behar dugu kanpainan zehar alderdi honekiko proiektatu zen irudia ez zela batere txarra izan; hots, beste alderdiek (salbuespenak salbu) ez zutela partidu hau beren kritiken helburu izan.

HBrekin ez zen gauza bera gertatu. Bere portzentaia eta ordezkari-tza errealaren artean, 6,7 puntutako galera (guztietatik handiena) izateaz gainera, ezin da ahaztu, bai mezubide gehienetan eta baita beste partiduen aldetik ere, alderdi honekiko proiektatu zen irudia, oso txarra izan zela ("Euskadi pakeratzeko eta normaltzeko hitzarmena"ren aplikazioaren ondorioz). Baina arlo hau hurrengo atalean zabalago jorratuko dugu.

Azkenik, EAren balorea dugu (% 8,5a). Darabiltzagun parametroen arabera alderdi honek jasandako galera 3,1 puntutakoa izan da. Honen arrazoi posibleak ere, hurrengo atalean landuko ditugu.

5. Alderdien tratamendua

Hona hemen ikerturiko atalean (aurrekanpainako eta kanpainako datuak batuta) PSE-PSOE, PNV, HB, EA, PP-UPN eta EE alderdiek jasan zuten tratamendua isladatzen duten grafikoak.

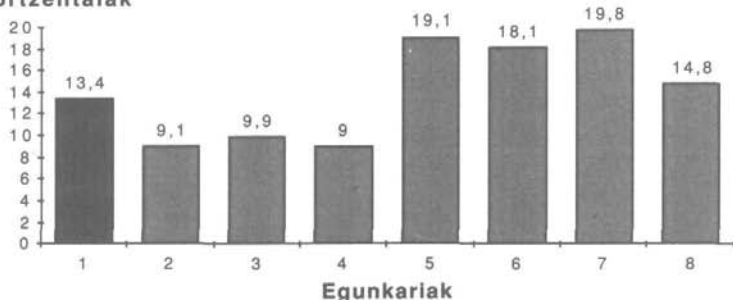
Kasu honetan, lehenengo baloreak alderdi bakoitzaren batezbesteko indizea adierazten digu. Portzentaia hau ez da egunkari bakoitzak duen irakurle goaren arabera ponderatu. Horretan dautzate koadro orokorrarekiko somatzen diren des-

berdintasunak. Haatik, ikusi eta frogatu nahi dena hobeki somatzeko, azalpen modu honi zehatz eta interesgarriagoa dela deritzogu.

PSOE-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA

Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

Portzentaiak

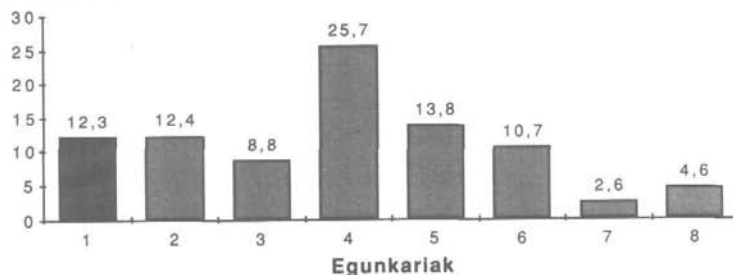

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

PNV-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA

Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

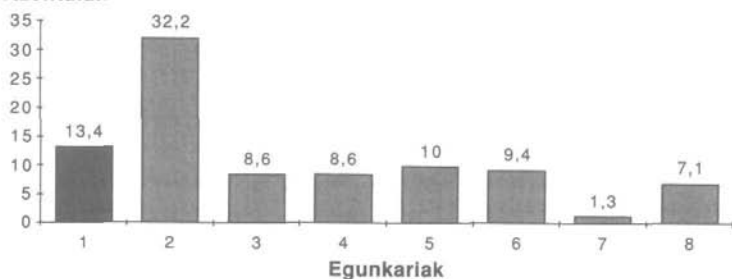
Portzentaiak

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

HB-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

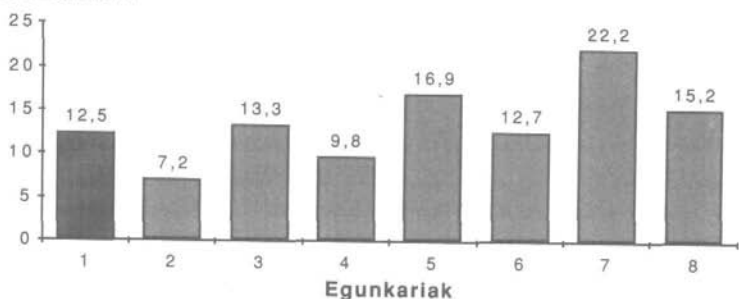
Portzentaiak

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

PP-UPN-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

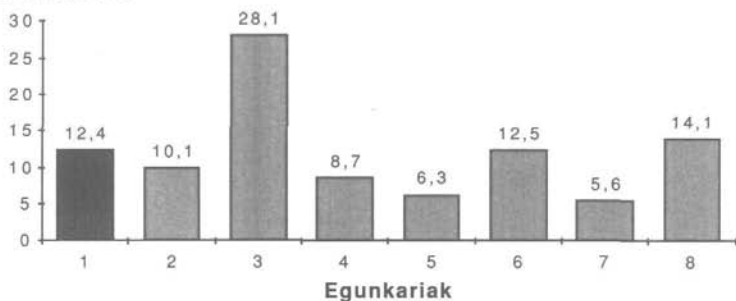
Portzentaiak

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

EA-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA
Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

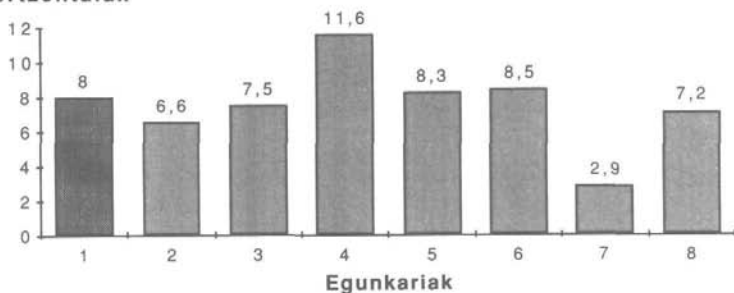
Portzentaiak

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

EE-REKIKO TRATAMENDU INFORMATIBOA
Aurrek. gehi kanpainaren ikerketa

Portzentaiak

1. BATEZBESTEKO NEURRIA - 2. EGIN - 3. GAUR EXPRESS - 4. DEIA - 5. EL CORREO ESPAÑOL - EL PUEBLO VASCO - 6. EL DIARIO VASCO - 7. DIARIO DE NAVARRA - 8. NAVARRA HOY

6. Konklusioak

6.1. Hiru multzoen teoria

Ikerlan osoan zehar erakutsi ditugun fitxa, koadro eta grafikoetan argiro agertu zaigu hiru multzoen teoria deitu dugun jokabidea.

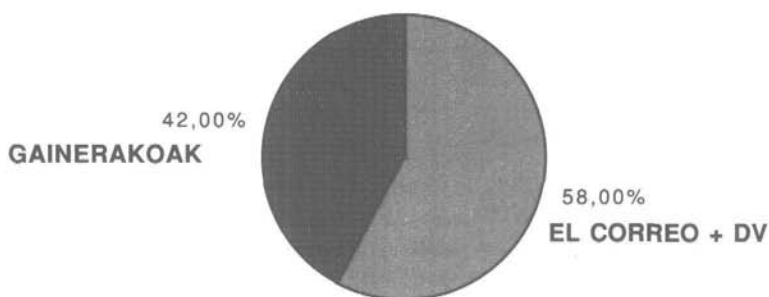
Teoria honen arabera, Hego Euskal Herrian hiru egunkari-mota daude: abertzaleak -Deia, Egin eta Gaur Express (azkenengo hau desagertua jadanik)- El Correo eta El Diario Vasco kazetek osatzen duten talde enpresariala eta Nafarroakoak (Diario de Navarra eta Navarra Hoy). Hiru multzo hauen portacra eta joerak guztiz desberdinak dira, talde bakoitzaren barruan ere sarritan gorabehera eta diferentzia franko agertu arren. Lehen multzokoek partidu abertzale desberdin baten garrantzia gorai-patzeko aiherra duten bitartean, bigarrenekoek Estatu mailako alderdiei ematen diete lehentasuna, hirugarrenekoek PP-UPNren papera destakatzen dutelarik.

Baina, esan bezala, multzo bakoitzaren barruan gorabehera asko daude, beste kapituluetakoa konklusioetan ikusi ahal izan dugunez.

6.2. Gizartearen eta prentsaren arteko haustura

Euskal Herrian prentsaren eta gizartearen artean somatzen den haustura, hainbat soziologo eta ikerlarik azpimarratu duten fenomeno da. Hots, ez da gehiegi ulertzen nola Euskal Herriaren biztanlegoaren ghiengoa abertzalea izanik -edo behintzat, alderdi abertzaleei botoa ematen diona- irakurleko gehien duten egunkariak kazeta kontserbadore ez-abertzaleak izatea.

**MEDIOEN KONTZENTRAZIOA (Difus. arabera)
88ko datuak (OJdk 89ko abend. argitara.)**

Guzti honekin erlazionatuta dago, dudarik gabe, mezubideen sektorean dagoen kontzentrazioa, ezen, grafiko honetan azaltzen denez, enpresa berekoak diren El Correo eta El Diario Vasco egunkariak zabalkundearen % 58a bereganatzen bait dute. Portzentaia honi Diario de Navarra eta Navarra Hoy egunkariaren difusioa gehituko bagenio, kopurua % 73,7an kokatuko litzaiguke. Beraz, herritar gehiengoaren nahi eta pentsamolde abertzaleak euskal prentsan ez dira isladatzen, ezen biztanle-goaren gehiengoak abertzaletasunera jo arren, kazeta kontserbadore ez-abertzaleen lidergoa eztaba daezina bait da.

Koadro orokorrean agetutako zifrek, gauza bera erakusten digute. Estatu mailako partiduen (PSE-PSOE, PP-UPN, IU eta DCS) azalaren batuketa (% 48,5), alderdi abertzaleen (PNV, HB, EA eta EE) kopurua baino askoz handiagoa da (% 39,45), hauteskunde guztietan jasotzen diren emaitzek bestelako errealitatea erakutsi arren. Hauteskunde europarretan, adibidez, partidu abertzaleek botoen % 55,1a jaso zuten eta Estatu mailakoek % 37,9a. Beraz, prentsa eta gizartearen arteko haustura, nabarmena dela esan dezakegu.

Fenomeno honen ondorio zuzena zera da: PSOE eta PP-UPNk mantentzen duten lidergoa. Kasuistika hau azaltzeko, hainbat arrazoi leudeke. Horren ikerketak beste azterlan bat exijituko liguke. Batek baino gehiagok, irakurlea edozein egunkari

erosteko aske dela pentsa dezake. Haatik, baieztapen hau oso eztabaidagarria izan daiteke, hainbat pentsalari eta ikerlarik demostratu duen legez (Adorno tarteko), industria kulturalaren kontsumatzailea, mezu bat edo beste hautatzerakoan, bere buruaren jabe ez delako. Hauteskunde-garaietan are gutxiago, esan-go genuke. Gure ustez beraz, ikertzen ari garen fenomenoaz azaltzeko, bi arrazoi nagusi dira aipagarrienak: mezubideen kontzentrazioa eta egunkari abertzaleen bereizketa.

6.3. Euskal egunkariak eta Ajuria-Eneko hitzarmena

Gertaera berdinarean aurrean, mezubide guztiek ez dute jarraera berbera hartzen. Esan bezala, sistema politikoaren eta mass-mediaren artean suertatzen diren harremanak, eskuarki, ez dira norabide bakarrekoak izaten, mezubideek errealtatearen ekoizlekiekin papera berenganatzen dutelako, hain zuzen ere.

Hauteskundearen giroa azaltzerakoan, 1988ko urtarrilaren 12an Ajuria-Enean sinaturiko "Euskadi normaltzeko eta pakebidetzeko hitzarmena"ren garrantzia azpimarratu genuen. Hitzarmen horren edukina eta filosofia aurrekanpainan eta kanpainan zehar argiro gauzatu zen. Paktuaren sinatzaileek, hamalagarren artikuluan kazetariei luzatzen zieten deialdiak - "gure gizartea pakeratzeko bidean lan handia" egin dezaten-euskal mezubideetan oihartzun zabala izan zuen. Buruzagi guztiak bat etorri ziren HB eta ETaren aurkako erasoaldian, mezubide eta kazetarien ezinbesteko laguntzarekin.

Politikarien esanetan, HB "kaosa, hondamena, burubiko basapiztia eta Euskadik duen etsairik handiena" zen.

Horrez gainera, ETA eta HBren arteko identifikazioa nabarmenki azpimarratu zen, "El País" egunkariko biñetan (1989ko azaroaren 21ean).

Giro horren barruan sar genitzake halaber, urriaren 9an (kanpaina ofizialki hasi baino egun bat lehenago) hasi zen Hipercor-eko epaiketa eta Komando Autonomoek burutu asmo omen zuten ekintza armatua bezalako gertaerak eta komunikabideek horiei buruz egin zituzten irakurketak eta irazkinak ere.

Paktuaren sinatzaileentzat, honelako argudioei behin eta berriaz ekitea ez zen alferrikakoa, hauteskunde europarretan taktika berbera saiatu eta, beraien ustez, horren ondorioz, HBk 35.125 boto galdu bait zituen. Beraz, ekinaldi hori guztiz "justifikaturik" zegoen.

6.3.1. "Unibertso heretiko"en hondamena

Peter Berger eta Thomas Luckmann ikerlariek ongi asko aztertu dute botere burgesak talde heretikoekin erabili behar duten biolentzia eta bere legitimizazio prozesua.

Honela mintzatzen dira "La construcción social de la realidad" deritzon obran:

*"La legitimación del orden institucional también se ve ante la necesidad continua de poner una valla al caos, **toda** la realidad social es precaria; **todas** las sociedades son construcciones que enfrentan el caos. La constante posibilidad de terror anómico se actualiza cada vez que las legitimaciones que oscurecen la precariedad están amenazadas o se desploman. El temor que acompaña a la muerte de un rey, especialmente si acaece por violencia repentina, expresa este terror. Por encima y más allá de las emociones de pesar o de las preocupaciones políticas programáticas, la muerte de un rey en tales circunstancias trae el terror del caos a una cercanía consciente. La reacción popular ante el asesinato de Kennedy es un ejemplo poderoso. Puede comprenderse fácilmente por qué a los acontecimientos de esta índole, tienen que sucederles inmediatamente las más solemnes reafirmaciones sobre la realidad continuada de los símbolos protectores". (134 or.)* Xazpimarrak egileenak dira).

Biolentzia instituzionalaren legitimizazioaren mekanismoaz argiro hitzegiten dute:

"Los procedimientos represivos que suelen ser empleados contra tales grupos por los custodios de las definiciones 'oficiales' de la realidad no tienen por qué preocuparnos.

Lo que importa para nuestras consideraciones es la necesidad de que dicha represión se legitime, lo que, por supuesto, implica la puesta en marcha de diversos mecanismos conceptuales destinados a mantener el universo 'oficial' contra el desafío herético. (...) La aparición de un universo simbólico a modo de alternativo constituye una amenaza porque su misma existencia demuestra empíricamente que nuestro propio universo es menos que inevitable.

(...) El propio enfrentamiento de universos simbólicos alternativos implica un problema de poder. (...) la cuestión de cual de los dos prevalecerá más del poder, que de la habilidad teórica de los legitimadores respectivos. (...) El resultado histórico de cada lucha de dioses lo decidían los que blandían las mejores armas, más que los que poseían los mejores argumentos. (...) El que tiene el palo más grande, tiene mayores posibilidades de imponer sus definiciones de la realidad". (137 or.)

Lerroaldi hauek irakurri ondoren, argi dago batzuen zein besteen paperak zeintzuk diren. Beraz, "definizio ofizialen zaindari"ek (paktukoek), "desafio heretiko"aren aurrean (ENAM) beren "unibertso ofiziala"ren osotasuna (Konstituzioak eta Autonomi Estatutuak ezartzen duten marko juridikoa) defendatzeko erabili behar dituzten mekanismo errepresiboak ez dira "kontutan hartzekoak" edo "ardura sortzeko motiboak", azken batean bi unibertso horien arteko lehiaren amaiera ez bait da "ideien baliagarritasun edo ontasunean" sustraituko, "egurraren dimentsioetan", baizik.

"Status quo"aren defendatzaileek HB eta ETArekin berenganatu zuten beste jarrera bat ulertzeko ("el submundo de HB" delakoaren teorizazioa), Berger eta Luckmann-en beste aipamen interesgarri bat gogora ekarri dugu:

"La amenaza a las definiciones sociales de la realidad, se neutraliza adjudicando un status ontológico inferior, y por lo tanto un status cognoscitivo carente de seriedad a

todas las definiciones que existan fuera del universo simbólico”.

(...) El mismo procedimiento conceptual puede ciertamente aplicarse también a los desviados de la sociedad. Ya sea que luego se proceda de la aniquilación a la terapia, o que, más bien, se liquide físicamente lo que ya se ha liquidado conceptualmente. Eso es cuestión de política práctica”.

“(...) No obstante, a veces las circunstancias desgraciadamente obligan a seguir en términos amistosos con los bárbaros”.

*“(...) La meta final de este procedimiento consiste en **incorporar** las concepciones desviadas dentro del universo propio y así liquidarlas definitivamente. Por tanto, debe **traducírselas** a conceptos derivados del universo propio”. (147-148 or.) (azpimarrak egileenak dira).*

Beraz, eta laburbilduz, unibertso ofizialaren zaindarien duten helburua, unibertso heretikoaren desagertzea edo hondamena litzateke. Desagertzea hori traumatikoa izan daiteke (suntsipen fisikoa) ala integrazioaren bitartez (joko demokratikoaren onepena).

Hau honela, alderdi politikoek prentsan izan zuten islada unibertso ofizial horrekiko hartu zuten jarreraren arabera gautzen da.

Horrela uler daiteke, HBren azpibalazio nabarmena, EAren minusbalazio moderatua (Ajuria-Eneko hitzarmenarekiko erakutsi zituen duda-mudek eraginda) PNV eta EEren tratamendu egokitua eta PSOE eta PP-UPN alderdien gainbalazioa.

Tx.R.